

Kā izvēlēties piemērotāko līgumu darbu izpildei?

Ellex®
Klavins

Irina Kostina
Zvērināta advokāte
Darba tiesību prakses grupas vadītāja

Darba izpildei biežāk piemērojamo līgumu veidi

- ☰ Darba līgums
- ☰ Uzņēmuma līgums
- ☰ Autora līgums

Darba līgums

- ⊖ Nodibina darba tiesiskās attiecības
- ⊖ Civillikuma, Darba likuma noteikumi

Darbiniekam:

- Aņņemšanās veikt noteiktu darbu
- Padotība, noteikta darba kārtība

Darba devējam:

- Darba samaksa
- Atbilstoši darba apstākļi

- ⇒ **CL 2178. pants** – darba līguma viena puse uzņemas strādāt otrai darbu par atlīdzību
- ⇒ **CL 2179. pants** – saistības mērķis ir darbs vispār, nevis darba rezultāts
- ⇒ **Darba likuma 28. panta otrā daļa** – ar darba līgumu darbinieks uzņemas veikt noteiktu darbu, pakļaujoties noteiktai darba kārtībai, darba devēja rīkojumiem, bet darba devējs - maksāt nolīgto darba samaksu, nodrošināt taisnīgus, drošus, veselībai nekaitīgus darba apstākļus.
- ⇒ Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 03.12.2008. spriedums lietā **Nr. SKC-323/2008**

Likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 8. panta 2.² daļa:

- 1) Ekonomiskā atkarība no personas, kurai tas sniedz pakalpojumus;
- 2) Finansiālā riska neuzņemšanās peļņu nenesoša darba izpildes vai zaudētu debitoru parādu gadījumā
- 3) Integrācija uzņēmumā, kuram sniedz savus pakalpojumus.
- 4) Faktisko brīvdienu un atvaļinājumu esamība, to ņemšanas kārtības saistība ar uzņēmuma iekšējo darba kārtību
- 5) Darbība notiek citas personas vadībā vai kontrolē, maksātājam nav iespējas piesaistīt darbu izpildē savu personālu vai izmantot apakšuzņēmējus;
- 6) Nav pamatlīdzekļu, materiālu un citu saimnieciskajā darbībā izmantoto aktīvu īpašnieks

Eiropas Savienības tiesas prakse – darba attiecību raksturīgās pazīmes

- ⊖ **C-46/12; C-270/13**
Persona noteiktu laiku citas personas labā un tās vadībā sniedz pakalpojumus, pretī saņemot darba samaksu
- ⊖ **C-256/01**
Darbojas sava darba devēja vadībā it īpaši attiecībā uz iespēju izvēlēties savu darba grafiku, vietu un saturu
- ⊖ **C-3/87**
Neuzņemas darba devēja komerciālo risku
- ⊖ **C-22/98**
Laikā, kurā ilgst darba attiecības, ir integrēta minētā darba devēja uzņēmumā, veidojot ar to ekonomisku vienību
- ⊖ **C-413/13**
Pakalpojumu sniedzējs var zaudēt savu uzņēmēja statusu, ja tas savu darbību tirgū nenosaka neatkarīgi, bet ir pilnībā atkarīgs no pilnvarotāja, jo tas neuzņemas nekādus finanšu vai komerciālos riskus, kas ir saistīti ar šī pilnvarotāja saimniecisko darbību, un darbojas kā pilnvarotāja uzņēmumā integrēta «palīgiestāde»

Darba līgums slēdzams rakstveidā (DL 40.p.1.d.)

Darba līgumā norādāms (DL 40.p.2.d.):

- ⊖ Darbinieka vārds, uzvārds, personas kods, dzīvesvieta
- ⊖ Darba devēja vārds, uzvārds, personas kods vai reģistrācijas numurs, adrese
- ⊖ Darba tiesisko attiecību sākuma datums
- ⊖ Darba vieta
- ⊖ Darbinieka amats, specialitāte
- ⊖ Darba koplīgums, darba kārtības noteikumi

Darba līgumā norādāms (DL 40.p.2.d.):

- ⇒ Darba samaksas apmērs un izmaksas kārtība
- ⇒ Nolīgtais darba laiks
- ⇒ Ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma ilgums
- ⇒ Uzteikuma termiņš

↑
Var ietvert norādi uz normatīvajiem aktiem, darba koplīgumu vai iekšējās kārtības noteikumiem, ja tādi ir, un atsevišķi nenorādīt.

Darba līgumos raksturīgākās kļūdas:

- ⊖ Vienošanās par virsstundu darbu
- ⊖ Vienošanās par ieturējumu veikšanu
- ⊖ Būtisku darba līguma pārkāpumu noteikšana
- ⊖ Darba nedēļas ilguma nenoteikšana summētā darba laika gadījumā
- ⊖ Līguma teksta svešvalodā prevalēšana pār līguma tekstu latviešu valodā

Darba laika organizācija:

- ⊖ Summētais darba laiks
- ⊖ Maiņu darbs

Darbiniekam var noteikt:

- ⊖ Pilnu darba laiku
- ⊖ Nepilnu darba laiku

Darba līgumu var noslēgt:

- ⊖ Uz nenoteiktu laiku
- ⊖ Uz noteiktu laiku (lai veiktu īslaicīgu darbu)

Īslaicīgs darbs (DL 44.p.1.d.):

- ⊖ Sezonas rakstura darbs
- ⊖ Darbs jomās, kurās darba līgums parasti netiek slēgts uz nenoteiktu laiku
- ⊖ Darbinieka aizvietošana
- ⊖ Gadījuma darbs, kas uzņēmumā parasti netiek veikts
- ⊖ Pagaidu darbs, kas saistīts ar darbības apjoma īslaicīgu paplašināšanos
- ⊖ Neatliekams darbs
- ⊖ Darbs saistībā ar dalību nodarbinātības pasākumos
- ⊖ Izglītojamā darbs sagatavošanai profesijā vai studiju virzienā

Ministru kabineta noteikumi Nr. 353 «Noteikumi par darbiem jomās, kurās darba līgums parasti netiek slēgts uz nenoteiktu laiku»

2015. gadā stājās spēkā grozījumi Darba likumā:

- ⇒ Pagarināts maksimālās darba līguma uz noteiktu laiku noslēgšanas termiņš no 3 uz 5 gadiem (ieskaitot termiņa pagarinājumus)
- ⇒ Piecu gadu termiņš pavērs plašākas iespējas terminētu darba līgumu noslēgšanā
- ⇒ No **30 līdz 60 dienām** tiek pagarināts termiņš, kura laikā jauna darba līguma noslēgšana ar to pašu darba devēju automātiski ir uzskatāma par iepriekšējā darba līguma termiņa pagarināšanu

Maksājамie nodokļi, ja noslēgts darba līgums

- ⊖ Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI):
  - Kopējā iemaksu likme – **34,09%**
  - Darba devēja obligāto iemaksu likme – 23,59%
  - Darbinieka obligāto iemaksu likme – 10,5%
  - Likuma «Par valsts sociālo apdrošināšanu» 18.pants

- ⊖ Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN):
  - **23%** (Likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 15.p)

- ⊖ Uzņēmējdarbības riska nodeva:
  - **0,36 EUR** par katru darbinieku (MK noteikumi Nr. 836 «Noteikumi par uzņēmējdarbības riska valsts nodevu 2017.gadā»)

NB! Nodokļu maksājumus veic darba devējs.

Uzņēmuma līgums (CL 2212.-2229.pants)

- ⊖ Puses – gan fiziskas, gan juridiskas personas (pasūtītājs un uzņēmējs)
- ⊖ Uzņēmuma līguma priekšmets – konkrēta uzdevuma izpilde (lietas izgatavošana, pakalpojuma sniegšana, pasākuma organizēšana, u.c.)
- ⊖ Uzņēmējs darbu veic patstāvīgi:
  - Uzņēmējs nav pakļauts pasūtītājam (ekonomiski neatkarīgs)
  - Izmanto savus resursus (telpas, iekārtas, darbarīkus)
  - Plāno pasūtījuma izpildei nepieciešamo laiku
  - Var piesaistīt apakšuzņēmējus

- ⇒ Uzņēmējs ir atbildīgs par pasūtījuma izpildi
- ⇒ Uzņēmējs pats uzņemas finansiālu risku atkarībā no pasūtījuma izpildes rezultāta
- ⇒ Uzņēmējs pats maksā nodokļus, izņemot uzņēmējus – fiziskas personas, kas nav reģistrējušās kā pašnodarbinātie
- ⇒ Uzņēmuma līguma rezultāts parasti tiek pieņemts ar pieņemšanas – nodošanas aktu

Civillietu departamenta spriedums lietā Nr. SKC-1945/2013 – Autorlīgums kā Uzņēmuma līgums

- ⊖ Prasītājs nav pildījis darbu vispār, bet sagatavojis autordarbus, par to liecina pieņemšanas-nodošanas akti
- ⊖ Nav pierādīts, ka prasītājam bija jāpakļaujas noteiktai darba kārtībai
- ⊖ Darba samaksa tika noteikta pie darbu nodošanas
- ⊖ Atbildētāja nebija nodrošinājusi prasītāju ar darba vietu

Darba līguma un Uzņēmuma līguma atšķirības

Darba līgums	Uzņēmuma līgums
Darbs vispār	Konkrēts darba rezultāts
Darbinieks-fiziska persona	Uzņēmējs – fiziska, juridiska persona
Ekonomiskā, faktiskā pakļautība	Nav ekonomiskās, faktiskās pakļautības
Darbs tiek veikts personīgi	Uzņēmējs var uzdot darbu veikt apakšuzņēmējam
Nav nepieciešami darba rīki	Savi darba rīki
Noteikta darbakārtība, pakļautība	Līgumā noteiktā izpildes kārtība, patstāvība
Integrācija uzņēmumā	Nav nepieciešama integrācija uzņēmumā
Sociālās iemaksas	Sociālās iemaksas tikai fiziskām personām

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN)

Ja fiziska persona ir saimnieciskās darbības veicējs:

- ⇒ Par fiziskās personas saimniecisko darbību ir uzskatāma jebkura darbība, kas vērsta uz preču ražošanu, darbu izpildi, tirdzniecību un pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību. Saimnieciskā darbība ietver arī ar uzņēmuma līguma izpildi saistīto darbību [..]. (Likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli 11.panta 1.¹d.)

Ja fiziska persona nav reģistrējusies kā saimnieciskās darbības veicējs:

- ⇒ Pie pārējiem fiziskās personas ienākumiem, par kuriem ir jāmaksā nodoklis, tiek pieskaitīti:
  - ⇒ Ienākumi no individuālā darba, uzņēmuma līguma, komercaģenta un māklera darbības (Likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 8.p.3.d.1.p)

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN)

- ⊖ Ja persona veic saimniecisko darbību, tai ir pienākums reģistrēties VID kā saimnieciskās darbības veicējam
- ⊖ **Likme – 23%**
- ⊖ Pašam jāveic IIN maksājumi

Likuma «Par IIN» 8.p.3.d.1.p

Pie pārējiem fiziskās personas ienākumiem, par kuriem ir jāmaksā nodoklis, tiek pieskaitīti:

- ⊖ Ienākumi no individuālā darba, uzņēmuma līguma, komercaģenta un māklera darbības
- ⊖ **Likme – 23%**
- ⊖ Ja fiziskā persona nav reģistrējusies kā saimnieciskās darbības veicējs, nodokļi ieturami ienākumu izmaksas vietā

Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI)

- ⊖ Ja fiziska persona reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs (pašnodarbinātais), nodoklis maksājams no brīvi izraudzītiem ienākumiem
- ⊖ MK Noteikumi Nr. 1478 – Iemaksu objekta minimālais gada apmērs – 12 valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas
- ⊖ **Likme - 31,13%**
- ⊖ Ja fiziska persona nav reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicējs VSAOI maksā pasūtītājs kā darba devējs
- ⊖ **Likme – 34,09%**

- ⊖ **NB!!!** Persona, kas, gūstot vienu un to pašu ienākumu, vienlaikus atbilst vairākiem sociāli apdrošināmās personas statusiem, sociālajai apdrošināšanai ir pakļauta kā darba ņēmējs vai iekšzemes darba ņēmējs pie darba devēja — ārvalstnieka.

Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)

Vienots nodokļa maksājums, kas aptver:

- ⇒ Pirms darījuma noformēšanas, nepieciešams noskaidrot, vai darījuma otra puse ir pievienotās vērtības nodokļa maksātājs:
  - **Latvijā** – PVN maksātāju reģistrs:
    - https://www6.vid.gov.lv/vid_pdb/pvn
    - Informācija pieejama arī Lursoft datubāzēs
  - **Eiropas Savienībā:**
    - http://ec.europa.eu/taxation_customs/vies/vieshome.do
- ⇒ Pakalpojumu sniedzējs PVN rēķinā iekļauj pakalpojumu vērtību, PVN summu. PVN deklarācijā iekļauj darījuma summu un aprēķinā to PVN kā valsts budžetā maksājamo PVN
- ⇒ Pakalpojumu saņēmējs samaksā rēķinā norādīto atlīdzību un PVN summu. Ja saņemtie pakalpojumi paredzēti apliekamo darījumu nodrošināšanai, PVN rēķinā norādīto summu iekļauj PVN deklarācijā kā atskaitāmo priekšnodokli.

Autortiesību likuma 4. pants – Aizsargājamie darbi:

- ☒ Literārie darbi
- ☒ Dramatiskie un muzikāli dramatiskie darbi, scenāriji, audiovizuālu darbu literārie projekti
- ☒ Horeogrāfiskie darbi un pantomīmas
- ☒ Muzikālie darbu ar tekstu vai bez tā
- ☒ Audiovizuālie darbi
- ☒ Zīmējumi, glezniecības, tēlniecības, grafikas un citi mākslas darbi
- ☒ Lietišķās mākslas darbi, dekorācijas un scenogrāfijas darbi
- ☒ Dizaina darbi, u.c.

Autortiesību likuma 5.pants - Aizsargājamie atvasinātie darbi:

- ☒ Tulkojumi, apdares, anotācijas, referāti, muzikāli aranžējumi u.c.
- ☒ Darbu krājumi (enciklopēdijas), datu bāzes u.c. Salikti darbi

Kā noteikt, kas ir autortiesību objekts?

- ⇒ Darbs, kas ir jaunrades rezultāts (izmantots intelekts)
- ⇒ Izpausts materializētā formā (fiksēts)
- ⇒ Pabeigti, nepabeigti darbi, darbu fragmenti, uzmetumi
- ⇒ Neatkarīgi no darba vērtības

Neaizsargātie darbi

- ⇒ Normatīvie, administratīvie akti
- ⇒ Valsts simboli, zīmes
- ⇒ Kartes, kuru sagatavošanu, lietošanu nosaka normatīvie akti
- ⇒ Plašsaziņas līdzekļos sniegtā informācija
- ⇒ Idejas, metodes, procesi, matemātiskās koncepcijas

- ⇒ Biežāk vienreizējs raksturs – tiek noslēgts konkrēta darba radīšanai vai izpildīšanai, bet var būt regulārs raksturs
- ⇒ Autors var būt tikai fiziska persona
- ⇒ Autora pienākums ir nodot vai izpildīt radīto darbu tieši pasūtītājam
- ⇒ Autoratlīdzībai var būt vienreizējas atlīdzības raksturs vai atlīdzība var būt noteikta procentu veidā no katras pārdotās darba kopijas izdevējligumā, vai atlīdzība var būt kombinēta
- ⇒ Autora līguma gadījumā autora darbs netiek atsavināts
- ⇒ Autors saglabā savas personiskās tiesības un tiesības uz darba neaizskaramību
- ⇒ Nereti pasūtītājs piešķir finansējumu darba radīšanai
- ⇒ Autors izpilda pasūtīto darbu personiski
- ⇒ Pieaicināt līdzautorus vai mainīt to sastāvu drīkst tikai ar pasūtītāja rakstveida piekrišanu

Autora personiskās (neatsavināmās) tiesības:

- ⊖ Tikt atzītam par autoru
- ⊖ Atsaukt darbu, pieprasīt pārtraukt darba izmantošanu
- ⊖ Pieprasīt, lai autora vārds tiktu pienācīgi norādīts
- ⊖ Atļaut vai aizliegt darba pārveidojumus, grozījumus, papildinājumus
- ⊖ Veikt pretdarbības, ja darbs tiek izkropļots, sagrozīts, pārveidots vai tiek aizskartas autora tiesības

Autora mantiskās tiesības:

- ⊖ Darbu publicēt, publicēt, publiski izpildīt
- ⊖ Darbu izplatīt, raidīt vai retranslēt
- ⊖ Padarīt darbu pieejamu sabiedrībai
- ⊖ Iznomāt, izīrēt vai publiski patapināt darbu
- ⊖ Reproducēt, aranžēt, tulkot, ekranizēt vai citādi pārveidot darbu

- ⊖ !!! Ja darbs radīts pildot darba pienākumus, tad gan personiskās, gan mantiskās tiesības pieder autoram. Izņēmums – datorprogrammu izstrādātāji
- ⊖ Autora mantiskās tiesības var nodot, noslēdzot līgumu.

Autora līguma saturs:

- ⇒ Darbs vai darbu skaits, to apjoms, izmērs vai citi raksturojošie elementi
- ⇒ Termiņš, līdz kuram darbs iesniedzams pasūtītājam
- ⇒ Darba iesniegšanas formāts
- ⇒ Vienošanās par tiesību sadalījumu un / vai tiesību nodošanu
- ⇒ Avansa maksājumi un to atprasīšanas tiesības
- ⇒ Atbildības jautājumi
- ⇒ Līguma izbeigšanas pamati

AT Senāta Civillietu departamenta 28.11.2013. spriedums lietā Nr. SKC-1770/2013

- ⇒ Līgumu slēgšanas brīvības princips ļauj darbiniekam un darba devējam noteikt darba samaksu kombinēti, ietverot gan nemainīgu darba algas summu, gan mainīgu summu autora atlīdzības veidā
- ⇒ Autoratlīdzība par darba līgumā paredzēto darbu radīšanu iekļaujama vidējās izpeļņas aprēķinā atbilstoši DL 75. panta 1.d.

Blakustiesību objekti (Autortiesību likuma 47.p.2.d.):

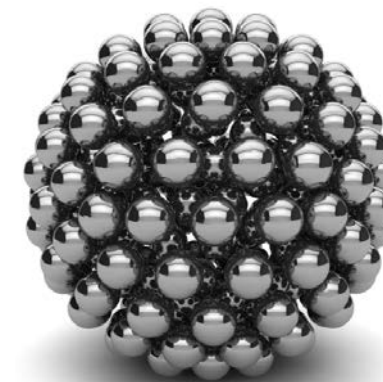
- ⊖ Izpildījums
- ⊖ Izpildījuma fiksācija
- ⊖ Fonogramma
- ⊖ Filma
- ⊖ Raidījums

Blakustiesību subjekti:

- ⊖ Izpildītāji
- ⊖ Fonogrammu producenti
- ⊖ Filmu producenti
- ⊖ Raidorganizācijas
- ⊖ Augstāk minēto subjektu tiesību pārņēmēji un mantinieki

- ⇒ Blakustiesībām ir atvasināts raksturs, to īstenošana notiek, ievērojot izmantoto darbu autortiesības. (Autortiesību likuma 47.p.6.d.)
- ⇒ Blakustiesības tiek atzītas, ja izpildītājs ir Latvijas pilsonis, iedzīvotājs, vai tam ir domicils Latvijā, vai ja izpildījums veikts Latvijā.
- ⇒ Blakustiesības producentiem tiek atzītas, ja producers ir Latvijas pilsonis, iedzīvotājs, vai tam ir domicils Latvijā, kā arī, ja skaņas vai filmas pirmā fiksācija veikta Latvijā
- ⇒ Raidorganizācijas tiesības atzīst, ja tās oficiālā atrašanās vieta ir Latvija.
- ⇒ Ārvalstu fiziskajām un juridiskajām personām likumā noteiktās tiesības atzīst saskaņā ar Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.
- ⇒ **Blakustiesību ierobežojumi (Autortiesību likuma 54. pants)**

- ⊖ Autora līgums par pasūtītu darbu, honorāra līgums par blakustiesību objektu?
- ⊖ Juridiski šāds dalījums nepastāv
- ⊖ Autors – autora darba radītājs
- ⊖ Līgumi par darba izmantošanu – **licences līgumi**
- ⊖ Autortiesību likuma VII nodaļa par izmantošanas tiesībām attiecas gan uz autora darbu izmantošanu, gan blakustiesību objektu izmantošanu

Civillietu departamenta spriedums lietā SKC-1945/2013

Noslēgts autorlīgums par video operatora pienākumu veikšanu. Operatora ieskatā tiesiskās attiecības pielīdzināmas darba līgumam. Operators lūdz tiesai atzīt darba tiesisko attiecību pastāvēšanu, uzlikt par pienākumu noslēgt darba līgumu.

- ⊖ Ar darba līgumu viena puse uzņemas strādāt otram darbu par atlīdzību. Ja saistības mērķis ir nevis darbs vispār, bet kāds noteikts darba rezultāts, tad līgums par to nav uzskatāms par darba līgumu, bet par uzņēmumu.
- ⊖ Operators nav pildījis darbu vispār, bet gan sagatavojis autordarbus, kurus ir nodevis pasūtītājam, ko apliecina pieņemšanas akti. Darba apmaksu noteikta pie darbu nodošanas.
- ⊖ Darba tiesiskās attiecības – 1) ja saistības priekšmets ir darbs vispār; 2) ja darbiniekam jāpakļaujas noteiktai darba kārtībai; 3) samaksa tiek noteikta par darbu vispār; 4) jānodrošina darba vieta darbiniekam, droši un nekaitīgi darba apstākļi

- ⊖ *Lai konstatētu, kādas tiesiskās attiecības pastāv, jāvērtē visu apstākļu kopums.*

Civillietu departamenta spriedums lietā SKC-124/2016

- ⇒ Ar autortiesībām aizsargājams darbs ir bezķermenisks labums, kas ir nošķirams no ķermeniskās lietas, kurā tas ir ietverts. Ja ēka, kuras projektu pasūtījusi viena persona, nonāk citas personas īpašumā, tās ieguvējs automātiski nekļūst par ēkas kā arhitektūras darba vai tās projekta autora tiesību pārņēmēju, jo tam ir nepieciešama speciāla līgumiska klauzula.

Civillietu departamenta rīcības sēdes lēmums lietā SKC-1237/2016

- ⇒ Nosakot, kurš ir darba izmantotājs Autortiesību likuma izpratnē, jāņem vērā ne tikai tas, kura persona veic tehniskas izmantošanas darbības, bet arī, kura ir attiecīgā izmantojuma labuma guvēja.
- ⇒ Koncertu gadījumā par tajos publiski izpildīto mūzikas darbu izmantotāju ir atzīstams koncerta organizators jeb rīkotājs.
- ⇒ Mūzikas darbu publiskais izpildījums koncertā nav pārvaldāms tikai kolektīvi, proti, tikai ar kolektīvā pārvaldījuma organizācijas starpniecību. Autortiesību likums atļauj mūzikas darbu publiskā izpildījuma pārvaldīšanu koncertos gan individuāli, gan kolektīvi.
- ⇒ Lai noskaidrotu, vai autors ir saglabājis tiesības pats izsniegt licences savu darbu publiskajam izpildījumam gadījumos, kad viņš ir uzticējis savu tiesību pārvaldīšanu kolektīvā pārvaldījuma organizācijai, jāanalizē līgums - vai tajā autors uzticējis kolektīvā pārvaldījuma organizācijai ekskluzīvas vai neekskluzīvas tiesības viņu pārstāvēt.

Civillietu departamenta spriedums lietā SKC-69/2017

- ⇒ Autortiesības (autora mantiskās tiesības) ir manta, bet ne īpašuma objekts.
- ⇒ Par autoru, proti, sākotnējo autortiesību subjektu atzīstama tikai fiziskā persona, kuras radošās darbības rezultātā radīts konkrētais darbs
- ⇒ Latvijas tiesību sistēmā nav pārņemts un netiek atzīts Latvijas PSRS civilkodeksa 506.pantā ietvertais „juridisko personu autortiesību” tiesību institūts, un atbilstošās tiesības nevar piemist juridiskajai personai, kas pakļauta likuma „Par autortiesībām un blakustiesībām” vai Autortiesību likuma regulējumam.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN)

Likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 15.p.,17.p.10.d.:

- ☉ Likme – **23%**
- ☉ Nodokli ietur ienākuma izmaksātājs

!!! NB 17.panta 10.¹d.

- ☉ Pirms nodokļa aprēķināšanas no izmaksājamās summas atskaitāmi izdevumi (MK Noteikumi Nr. 899, 57.punkts):

40 % apmērā no autoratlīdzības summas:

1. par mūzikas darbu radīšanu un publicēšanu;
2. par skulptūru, monumentāli dekoratīvās glezniecības, dekoratīvi lietišķās un noformētājas mākslas, stājglezniecības, teātra dekorāciju mākslas un dažādas tehnikas grafikas darbu radīšanu;

25 % apmērā no autoratlīdzības summas –
par citiem mūzikas darbiem;

15 % apmērā no autoratlīdzības summas –
par citu neminētu darbu radīšanu.

30 % apmērā no autoratlīdzības summas:

1. par māksliniecisku grafiku un fotodarbu radīšanu iespiešanai un izstādēm, datorgrafiku un videodarbu radīšanu;
2. par atklājumu, izgudrojumu un rūpniecības paraugu radīšanu (no honorāra par to izmantošanu pirmajos divos gados)

20 % apmērā no autoratlīdzības summas:

1. par arhitektūras projektu radīšanu;
2. par dizaina projektu radīšanu.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN)

Praktisks piemērs:

Fiziska persona A izstrādā dizaina projektu (konceptija, skices, vizualizācijas, tehniskie rasējumi, dokumentācija) biznesa konsultāciju uzņēmuma klientu apkalpošanas telpu iekārtošanai par ko nolīgta autoratlīdzība **EUR 4000**.

- ⊖ IIN ieturēšanas pienākums ir autoratlīdzības izmaksātājam (uzņēmumam)
- ⊖ MK Noteikumi Nr. 899 57.4.2. punkts – tiesības atskaitīt izdevumus 20% apmērā (EUR 800).
- Ar nodokli apliekamais ienākums ir **EUR 3200** (4000-800)
- Maksājamais IIN: $3200 \times 0,23 = \mathbf{EUR\ 736}$
- **Izmaksājamā summa: $4000 - 736 = \mathbf{EUR\ 3264}$**

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN)

Priekšnoteikums:

- ⊖ Darbs nedrīkst tikt radīts tiesisko attiecību ietvaros, kas izriet no darba līguma

Iemaksu veikšanas termiņš:

- ⊖ IIN iemaksu veic ne vēlāk kā ienākuma izmaksas mēnesim sekojošā mēneša 5. datumā

Paziņojuma iesniegšana:

- ⊖ Autoratlīdzības izmaksātājam ir pienākums iesniegt VID paziņojumu par fiziskai personai izmaksātajām summām līdz ienākuma izmaksas mēnesim sekojošā mēneša 15. datumam
- ⊖ Ja pārsniegta noteiktā izdevumu norma, tad fiziska persona var iesniegt ienākumu deklarāciju, lai atgūtu pārmaksāto IIN

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN), ja autoratlīdzība izmaksāta ārvalstī

Ja autoratlīdzība izmaksāta ārvalstī:

- ⇒ Saņēmējam ir pienākums iesniegt VID gada ienākumu deklarāciju

Deklarācijas iesniegšanas termiņš:

- ⇒ Taksācijas gadam sekojošā gada 1.marts – 1.jūnijs

Izdevumu normas:

- ⇒ Maksājot nodokli Latvijā, autoratlīdzības saņēmējs ir tiesīgs piemērot MK noteikumos noteiktās izdevumu normas
- ⇒ Izdevumu normas ietvaros nav jāpamato ar attaisnojuma dokumentiem

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN), ja autoratlīdzība izmaksāta ārvalstī

Ja par autoratlīdzību ārvalstī ir samaksāts nodoklis:

- ⇒ Tiesības samazināt Latvijā maksājamo IIN par nodokļu summu, kas samaksāta ārvalstī
- ⇒ Nepieciešams apstiprināts dokuments no ārvalsts nodokļu iekasēšanas iestādes, kurā norādīts apliekamais ienākums un nodokļos samaksātā summa
- ⇒ Ārvalstī samaksātās nodokļa summas apmērs, par kuru samazina Latvijā maksājamo IIN, nedrīkst būt lielāks par summu, kas atbilstu Latvijā aprēķinātajam IIN.

Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI)

Autoratlīdzības saņēmēja statuss atbilstoši Likuma «Par valsts sociālo apdrošināšanu 1.p.3.p.c) apakšpunktam ir **pašnodarbinātais**

- ⊖ Iemaksu likme pašnodarbinātai personai 2017.gadā - **31,13%**
- ⊖ VSAOI veicamas un ziņojumi iesniedzami reizi ceturksnī
- ⊖ Iemaksas veic, ja mēneša ienākumi no autoratlīdzības sasniedz obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru (EUR 380 mēnesī)
- ⊖ Ienākumu nosaka, atskaitot MK Noteikumos Nr. 899 noteikto izdevumu normu
- ⊖ VSAOI objekts ir brīvi izraudzīti ienākumi no paša radītā autordarba, bet nevar būt mazāks par EUR 380 mēnesī
- ⊖ Iemaksu objekta izvēli var izdarīt reizi ceturksnī
- ⊖ Pārsniedzot VSAOI objekta apmēru gadam – EUR 4560, VSAOI veic par katru turpmāko mēnesi no vismaz minimālā iemaksu objekta līdz gada beigām vai pašnodarbinātā statusa zaudēšanai

Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI)

Autoratlīdzības saņēmējs – darba ņēmējs

Ja autoratlīdzības saņēmējs ir arī darba ņēmējs, autoratlīdzības saņēmējam ir tiesības izvēlēties:

- ⇒ No autoratlīdzības ienākuma neveikt valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas;
- ⇒ No autoratlīdzības ienākuma veikt valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas atbilstoši pašnodarbinātai personai noteiktajai likmei un kārtībai.
- ⇒ Ja fiziskā persona saņem autoratlīdzību un ienākumus no citas saimnieciskās darbības, VSAOI objekta minimālo apmēru nosaka, summējot visus pašnodarbinātas personas mēneša ienākumus.

Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)

PVN likuma 52.panta 1.d.18.p:

- Ar pievienotās vērtības nodokli neapliek autora saņemto atļauzību par darbu un tā izmantošanu, kā arī izpildītāja un fonogrammu producenta saņemto atļauzību par blakustiesību objektu un tā izmantošanu

Direktīva 2006/112/EK par kopējo PVN sistēmu:

- Pievienotās vērtības nodokļa atbrīvojums nav attiecināms uz patentu, preču zīmju un citu līdzīgu tiesību nodošanu un licenču izsniegšanu saistībā ar šādām tiesībām

Praktiskie piemēri

Ellex® Klavins

Līguma slēgšana ar pasākuma pieteicēju / vadītāju

- ⊖ Darbs ir vērsts uz konkrēta uzdevuma izpildi – vienreizēja pasākuma vadīšana
- ⊖ Ja vadītājs runā iepriekš sagatavotu tekstu, vadītāju var uzskatīt par darba izpildītāju, kuram Autortiesību likums paredz blakustiesības
- ⊖ Ja uzstāšanās tiek fiksēta, tad pasākuma vadītājam ir Autortiesību likuma 48.pantā paredzētās izpildītāja tiesības
- ⊖ Ieteicams slēgt uzņēmuma līgumu

- ⊖ **Izpildītājs** — aktieris, dziedātājs, mūziķis, dejotājs vai cita persona, kura atveido lomu, lasa, dzied, atskaņo vai kādā citādā veidā izpilda literāru vai mākslas darbu vai folkloras sacerējumu, sniedz estrādes, cirka vai leļļu priekšnesumu (Autortiesību likuma 1.panta 10.punkts)

Līguma slēgšana ar izpildītāju ansambli / orķestrī

- ⊖ Darbam var būt gan vienreizējs raksturs, piemēram, viens koncerts, izrāde vai pasākumu / koncertu sērija
  - ⊖ Darbam var būt pastāvīgs raksturs – regulāri mēģinājumi, koncerti, pasākumi, dalība kuros ietilpst izpildītāja tiešajos pienākumos
  - ⊖ Pirmajā gadījumā – uzņēmuma līgums
  - ⊖ Otrajā gadījumā - darba līgums
-
- ⊖ **NB!!!** — Līgumā ieteicams atrunāt blakustiesību jautājumus (mantisko tiesību nodošana uz izpildījumu, u.tml.)

Līguma slēgšana ar skatuves strādniekiem

- ⊖ Līdzīgi kā iepriekšējā piemērā – atkarībā no darba rakstura slēdzams darba līgums vai uzņēmuma līgums
- ⊖ **NB!!!** — Līgumā ieteicams atrunāt autortiesību jautājumus, piemēram, gadījumos, kad skatuves strādnieki rada darbus, kurus aizsargā autortiesības, piemēram, skatuves dekorācijas, scenogrāfijas darbi

Vai juridiskai personai tiesības saņemt autoratlīdzību (honorāru)?

- ⊖ Autortiesību likums nosaka, ka autors un izpildītājs ir fiziskas personas
- ⊖ Par autoru atzīstama tikai fiziskā persona, kuras radošās darbības rezultātā radīts konkrētais darbs (SKC-69/2017)
- ⊖ Fonogrammas producenti, filmas producenti, raidorganizācijas – blakustiesību subjekti var būt juridiskas personas
- ⊖ Autoram ir tiesības nodot savas mantiskās tiesības (t.sk. tiesības saņemt atlīdzību par izņēmuma tiesību izmantošanu) juridiskai personai
- ⊖ Daļu mantisko tiesību obligātā kārtā administrē mantisko tiesību kolektīvās pārvaldības organizācijas, piemēram, AKKA/LAA un LaIPA.

Irina Kostina
zvērīnāta advokāte
Darba tiesību prakses grupas vadītāja

ZAB "Ellex Kļaviņš"
K. Valdemāra iela 62,
Rīga, LV-1013
T. +371 67814848
E-pasts: irina.kostina@ellex.lv